

Maria Peregrina Aristi

*Aia, Gipuzkoa
(1921)*

Aurkibidea

Biografia

Urdanetan jaio eta bertan bizi izan da beti. 23 urterekin ezkondu zen Markeskua baserrira, eta hantxe bizi da. Hamar seme-alaba izan ditu. Beti baserrian bizi eta bertan lan egindakoa izan da. Urdanetako kontuak aipatu zizkigun gehienbat: eskola, eliza, jolasak, jaiak eta erromeriak... Horrez gainera, baserriko lanak, zorroak, senda-belarrak...

Zintak

AIA-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2005-12-01
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Sarasua Aranberri, Asier
- **Transkribatzailea(k):** Zabaleta Zuloaga, Miren
- **Emalea:** Sarasua Aranberri, Asier

Pasarteak

1. Urdaneta eta inguruko auzoen artean hartu-eman handia

- **Erref:** AIA-003/002
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:01:30. **Bukatu:** 00:02:50

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Urdaneta Aia da; inguruko auzo guztiekin izan dute hartu-emana: Aizarna, Aizarnazabal, Zarautz, Urteta... Inguruko erromerietan elkartzen ziren inguruko baserritar guztiak.

Transkripzioa

- Eta Urdaneta Aia da, ezta?
- Aia, bai, Aia.
- Eta zuek, e, hartu-eman ze izan dezue gehio Aiako jendiakin o Zarauzkoekin, o...
- Ba, hementxe, Aia ta, Urdaneta ta, Altzola ta, Urteta ta, Aizarnazabal ta, Aizarna ta... gure zea hemen izaten zan.
- Aizarnazabal ta Aizarna 'e bai?
- Bai. Aizarnazabalea San Mielelan juten giñan, Aizarna Ama Birjin bezperetan, Altzola San Romanetan, Aia Asentziyotan. Eta danea jun in behar, ordun. Oaiñ ez, oaiñ bezela kamiyon ta kotxen ez.
- Mendiz.
- Mendiz, ze erremerio!
- Orduan erremeriak izaten zian jendia elkartzeko, ta.
- Bai, jendia elkartzeko, barriyotan. Urtetan 'e bai ta, Elkanon 'e bai ta, San Pedrotan [...], San Sebastianetan Urtetan ta.
- Orduan, ze, esango diazu zeintzuk zian hamen inguruko jaiak?
- E?
- Hemen inguruko jaiak zeintzuk zian?
- Jaiak? San Martin. Urdanetako San Martin. Altzolakua San Roman. Oain pasa dia biyak.
- Eta Urtetakuak?
- San Sebastian.
- Eta haundienak zeintzuk izaten zian?
- [...] giñun, Urdanetakok.
- Urdanetakok.
- Bai.

2. Urdanetako Sanmartin jaiak

- **Erref:** AIA-003/003
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:02:50. **Bukatu:** 00:04:40

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Urdanetako jaiak Sanmartinak dira. Meza izaten zen, herri-bazkaria, Aiako agintariak ere etortzen ziren, eta arratsaldean soinu-jotzaileak. Inguruko herri eta auzoetatik jende asko etortzen zen. Erromeriak plazan izaten ziren, eta eguraldi txarra bazen, ganbaran. Inguruko erromeriak ere antzekoak izaten ziren, eta horrela ibiltzen ziren, handik hona.</p>

3. Zarauzko eta Azpeitiko azokak

- **Erref:** AIA-003/004
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:04:40. **Bukatu:** 00:07:30

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

<p>Azokara Azpeitira eta Zarautzera joaten ziren. Zati gehiena oinez, astoa hartuta. Zarautzen zapatuetan izaten zen azoka, eta oso ondo saltzen zen. Zarautzerako bidea oraingo igualtsua zen, baina txarra, batez ere neguan.</p>

4. Babarrunak egunero

- **Erref:** AIA-003/005
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:07:30. **Bukatu:** 00:08:35

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Garai hartako janaria, ia egunero, aza eta babarrunak izaten ziren. Haragia ere jaten zen, auzokoen artean hil, eta partitu...

5. Urdanetatik Zarautzera eta Azpeitira sarritan

- **Erref:** AIA-003/006
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:08:35. **Bukatu:** 00:10:25

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Urdanetan 28 baserri zeuden. Asko galdu dira azken urteotan. Aiara ez dago biderik, eta Zarautzerako joera handiagoa zuten Aiara baino. Azpeitira ere joaten ziren; Aizarnazabalera oinez, eta gero autobusean. Autobusa baino, furgoneta zen.

6. Urdanetako eskola

- **Erref:** AIA-003/007
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:10:25. **Bukatu:** 00:13:30

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Eskola Urdanetan bertan izan zuen, auzoko ume guztiekin batera. Bera nahiko ona zen ikasten, baina ez zitzaion gehiegi gustatzen. Lau edo bost liburu ikasten zituzten: Katona, Dotrina, "Manuskrito"..." Apaiz talde bat izaten zen Urdanetan, eta beraiek izaten ziren maisuak.</p>

Transkripzioa

- Eta bestela, eskola gooratzen dezu?
- Bai.
- Zure eskola denpora?
- Eskola Urdaneta etortzen giñan gu. Ta apaiza eoten zan kriyakin, neskamiakin. Eta apaiza ta kriya eskola ematen ziguen guri.

- A bai, e?

- Bai, eskola earra ikasi giñun guk.

- A, bai?

- Bai. Geuretzako nahikua!

- Eta ze rekuerdo daukazu? Rekuerdo ona daukazu?

- Bai, bai, bai. Gaiñea gu jarduten giñan gutxiyo zekiye nai eakusten. Pentsau hortik...

- A, bai, e?

- Bai. Bazian gutxiyo zekiye nak. Bai, neuk esatia ez dao ondo, baiño [...].

- Eta, danak batera izango zian, ez?

- Bai, eskola baten.

- Eskola baten danak. Neska ta mutil ta.

- Bai, bai, danak sasiyo.

- Eta gustora etortzen ziñan eskolara?

- Ez, beti ez, beti ez gustoa, baiño etorri in behar. Dotriña ta ikasi giñun, behintzat. Nere Jesukristo Jauna ta, [...] ta.

- Eta ze ikasten zan, ze ikasten zan eskolan?

- Aurrena Jesusa. Geo, katona. Geo, dotriña. Geo, manuskrituak [...] beste bati. Eta hoiek dana ikasi giñun.

- Hoiek liburuak zian.

- Bai, liburuak, koska-koska. Jesusa ikasitakon, katona. Ta katona ikasitakon dotriña. Ta mandamentuk ta bedeinkatu, ta...

- Ta gero manuskritua.

- Bai, manuskritua. Hua zaila zan, [...]. Letra 're txiki-txikiya ta, Jesus ama! Zer zan hua?!

- Eta katona ze zan?

- Bastante errexa, katona.

- Eta ze ikasten zan katonian?

- Katonakin, ba, lehengo bizimoua, lehengo zaharran zeak eta ekartzen zitun ta. [...]

- Ixtoriyak eta.

- Bai, ba. Ixtoriyak.

- Eta matematikak eta, sumar eta restar ta holakoik?

- Ez, ez, ez, ez.

- Ez?

- Matematik ez. Kontuak ateatzen bai, baiño...

- Hori bai?

- Bai. Restar ta sumar ta hoiek bai.

- Hoiek bai?

- Bai. Multiplicar ta, dividirrea gaixki ibiltzen giñan, baiño ateatzen nun hua 're. [...] Jesus, Maria ta Jose! Zer zan hua lakua?!

- Eta maixua, orduan, apaiza zan.

- Apaiza ta kriya, bai.

- Izena nola zeukan?

- Apaizak? Batek Don Daniel, bestiak Ixabel, bestiak Justa. Bestiak zer zun izena? Don Prantxixko. Haiek zian ordun maixu. [...] zan Don Franzixko.

- Eta onak zian maixuak han?

- Bai, txarrak ez zian, baiño. Aldian behin ematen zituen ziprixtiñak hola eskuan ta.

- Bai?

- Bai.

- Gogorra zan?

- Bastante. Apaiza behintzat bai, ño! Haik txapel txiki bat jazten zunen, ez zan girua izaten. Igertzen zitzaion, bai, "gaur mala letxe zakak honek!".

- Bai? Bai? Sartu orduko, ez?

- Bai, bai, sartu orduko.

- Eta nun zeon eskola, bertan?
- Hortxe, hortxe eskola, bai.
- Uaiñ 'e, uain bada?
- Bai, hortxe, hortxe, bai.

7. Zarauzko etxeetan zerbitzatzen

- **Erref:** AIA-003/008
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:13:30. **Bukatu:** 00:16:30

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Oporrak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Umetan ez zekiten ia erdararik. Mariak hiru uda pasa zituen Zarautzen lanean, eta hantxe ikasi zuen. Gazte asko izaten ziren Zarautzen udan zerbitzatzen, eta Zestoan balnearioan ere bai. Beretzat gustuko lana izan zen. Udatiarrek hondartzan bertan bazkaltzen zuten, mahai txiki bat jarrita, eta bera zerbitzatzen aritzen zen.

8. Elkarri abixatzeko, maindirea belar-meta gainean

- **Erref:** AIA-003/009
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:16:30. **Bukatu:** 00:18:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

Eskolako giroa ona izaten zen; batzuetan haserretu ere egiten ziren, baina herriko gazteen artean giro ona zegoen. Jai egunetan ere elkarrekin joaten ziren inguruko jaietara. Norbaitek kale egiten bazuen, baserri ondoko belar-meta gainean maindire zuri bat jartzen zuen gainontzekoei abixatzeko.

9. Umetako eta gaztetako jolas eta jokoak

- **Erref:** AIA-003/010
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:18:25. **Bukatu:** 00:20:35

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

<p>Gaztetako plana karta-jokoa izaten zen. Festa bazen, inguruko herrietara; bestela jokoan. Gazteagoak zirenean, beste jolas batzuk ere izaten zituzten: txapetan, sokasaltoan, buruzgainka...</p>

10. Nere maitia lo ta lo

- **Erref:** AIA-003/012
- **Iraupena:** 0:00:20. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:22:20

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantik » Ume kantik

Laburpena:

Nere maitia lo ta lo

11. Altza Felipe tru-la-lai

- **Erref:** AIA-003/013
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:22:20. **Bukatu:** 00:23:10

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantik » Bestelako kantik

Laburpena:

<p>Altza Felipe tru-la-lai</p>

12. Urdaneta herri txiki bat zen

- **Erref:** AIA-003/014
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:23:10. **Bukatu:** 00:25:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Mezak jaiero izaten ziren. Apaizak bertan bizi ziren. Urdaneta herri txiki bat zen: eliza, apezetxea, eskola, kanposantua... Taberna ere bazen, eta bolatokia ere bai.

13. Urdanetako bolatokia

- **Erref:** AIA-003/015
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:25:00. **Bukatu:** 00:26:20

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

Bolatokia ere bazen Urdanetan, eta zaletasun handia zegoen.

14. Baratzeko jeneroa, eta lehengo janariak

- **Erref:** AIA-003/016
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:26:20. **Bukatu:** 00:29:45

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Baserriko bizimodua, ganadua eta txerria zen gehienbat. Ardi gutxi batzuk ere bai. Baratzean ere egiten zuten, baina gutxi, etxerako batez ere: tomatea, aza, letxuga... Lehen, tomatea ez zen gordinik jaten; beti eginda. Entsalada letxuga bakarrik zen, tomaterik gabe, eta letxuga ere gutxi. Tomato gordina jatea kanpotik etorri zen. Bazkaltzeko porruak, edo babarrunak... eta afaritan, gaztainak, esnea... Kanpotik senideak zetozenean, orduan janari bereziak ere egiten ziren, konbidautza izaten zenean.</p>

Transkripzioa

- Eta, bestela, baserri inguruanena, zuen bizimodua ze zan... Ganaua gehio, o baratza, o?
- Ganaua ta txerriya gehiena.
- Txerriya?
- Bai. Txerriya ta oillua ta ganaua [...] 're bai.
- [...] 're bai.
- Bai.
- Eta ardirik?
- Ardiik 'e beti.
- Bai?
- Bai.
- Orduan denetik. Danetik, ez?
- [...] gutxiyo, baiño ardiya gehio lehen baiño uain. Bai, danetik. Heaztiyak [...] oillaskua ta ollok, eta etxean ateatzen giñun txitak, eta antzarrak ekartzen giñun, ta pabok 'e bai, ta. Danetik.
- Antzarrak eta pabuak, e?
- Bai, bai, bai. Basarriya natuala.
- Eta, baratzian?
- Baatzen 'e pixkat itten gendun.
- Eta ze izaten zan?
- Baiño ordun iten zana izaten zan aza ta porruba ta tomatia. Gaiñuntzeko uain daon zea hoiek ez zian itten. Oain klase asko dabe [...].
- Bai.
- Ordun ez zian hoiek itten.
- Bai. Eta piperrik eta? Piperrak eta?
- Etxian piperrak, ordun? Etxian?
- Ez, ez zan egiten?
- Ez.
- Ez, e?
- Ez, piperrik ez zan itten.
- Eta tomatia esan diazu?
- Bai, tomatia bai.
- Baiña lehen tomatia aitu det basarrietan ta ez zala jaten tomateik, tomatia ensaladan ez zala jaten.
- Ez zan jaten, ez zan jaten, ez. Arrazoi dakazu hor, lehen ez zan jaten. Inda bai, baiño gordiniña hasi omen ziala jaten, ta, Jesus, Maria ta Jose! Geo guk 'e ikasi gendun.
- Baiño zuek, zure gazte denporan ta umetan eta?
- Ezta pentsau 're.
- Ezta pentsau 're.
- Ezta geo 're. Gu hazi ta geo 're ez zan jaten.
- Ez, e?
- Ez, ez, ez. Ez zan jaten.
- Gordiniñik sekulan ez.

- Ez, ez. Oain berrogei urte jaten zan [...].

- Orduan entsalada ze zan? Letxuga.

- Letxua, bai. Letxua, hua 're gutxi. Jaitan, ondo behar zanen.

- Eta tomatia beti einda.

- Inda, inda beti, paelan inda beti tomatia. Beti, beti, beti inda.

- Eta, orduan hori kanpotik etorri zan? Entsaladan jatia?

- Bai, kanpotik etorrita hoi, beltzak eo ez dakit nik... Kanpotik ekarri zuen, kanpotik. Gordiñik jaten omen zuela tomatia, ta, Jesus, Maria ta Jose! Pixkana-pixkana-pixkana, aillau honea 're.

- Baiña, esan diazu normalena izaten zala babarruna...

- Bai! Aza ta babarruna.

- Txerria...

- Ta porruba ta...

- Porruba...

- Txerriya hil, ta. Oholkik in, ta...

- Eta afaltzeko?

- E?

- Afaltzeko?

- Apaittan?

- Apaittan?

- Udazkenen gaztaiñak eta porrusalda. Ta geo baso bat esne nahi zunak, ta nahi ez zunak [...]. Gaztaiñak izaten zian. Ta bestelakuan, berriz, porrupatatak eta, arroza iten gendun, baatzui zopa 'e bai, ta, danetik.

- Arroza 'e bai, e?

- Bai.

- Bai?

- Arroza bai. Arroza aspaldi ikasi gendun itten hua arroza. Arroz con leche bai gozo askua. San Martiñetan, zean, gonbidau zianen ta bezpean dotore jarri, hola, [...] dotore asko itten giñun guk.

- Jaietako?

- Bai, hoixe, ondo behar zaneako.

- Konbidautzan eta.

- Konbidautza ta, bai.

- Orduan, kanpotik 'e etortzen zan jendia?

- Bai, bai. Etortzen zian, aizu.

- Senidiak eta?

- Bai, ba. Seniriak eta [...]. Geo, ilusiyua eukitzen gendun guk 'e.

- Bai, ba!

- Ez zazula pentsa! Nahiko zapill earrakin ta, eukitzen giñun dotore-dotore. Oain bezela ez, oain papela jartzen diyot. [...].

15. Garia nagusiarendako

- **Erref:** AIA-003/017
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:29:45. **Bukatu:** 00:33:25

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Gari eta arto sail handiak izaten zituzten. Garia nagusiari emateko ere izaten zen, urtero-urtero errenta ordaindu behar izaten zuten eta. Abuztuan

garia jo, eta abenduan errenta pagatu, hainbat anega gari. Urte txarra izan bazen, kanpotik ekarri behar garia, nagusiari emateko. Bizitza latza zen. Baserri guztiak errenteroenak ziren, maizterrenak. Urdaneta goian dago, baina eguzkitsua da eta garia ondo hazten zen.

16. Urdaneta inguruko errotak

- **Erref:** AIA-003/018
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:33:25. **Bukatu:** 00:35:10

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Garia jaso, eta ondoren errotara eramane behar izaten zen. Aiara, Azpeitira, Aizarnazabalera... Askok zenean Azpeitira eramaten zuten gurdi gainean. Garia eho, eta irina eta zahia ekartzen zuten etxera, zahi txikia eta zahi handia. Errotariari laka uzten zitzaion, irinaren zati bat, ordaina.

17. Mariaren gizona arotza zen

- **Erref:** AIA-003/020
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:35:50. **Bukatu:** 00:37:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Mariaren gizona arotza zen, eta berak egiten zituen baserriko tresnak, gurdiak... Uztarrigilea, baina, kanpotik etortzen zen. Eguna pasatzen zuen baserrian, eta egunean bertan egiten zuen uztarria, neurrira.

18. Lurra lantzeko tresnak

- **Erref:** AIA-003/021
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:37:15. **Bukatu:** 00:39:20

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Lurra lantzeko tresnak: gurdia, laia, karramarroa, laukoa (lau hortzeko), bostekoa, zazpikoa, goldea... Lurra lantzea baserriko lagun guztien izaten zen, nagusi eta gazte. Itulana umeen lana izaten zen, baina lan gogorra eta hotza (neguan egin behar).

Transkripzioa

- Eta bestela, baserriko tresnak eta gurdiak eta esan dezu...
- Gurdiak eta gure gizonak itten zituen. Berrik ekarri itten zituen, baiño guria hor arreglatzen ta asko ibiltzen zan. Karramarro ta hoiek arreglau itten zittun. Ez zeon [...], karramarruk eta hoiek, laiak eta hoiek. Ikusten dezu,

oaiñ 'e ikusten ditugu, hor ai dia.

- Bai. Laiak, eta bestiak esan dezu?

- Laia.

- Bai, eta bestia? Karramarrua?

- Karramarrua.

- Zer da karramarrua?

- Karramarrua lurra jotzeko, ra-ra-ra, dana burnizkua izaten da.

- A! Burnizkua?

- Bai, burnizkua, bai.

- Goldia?

- Goldia 're bai, hua jiratzekua. Aria 're bai, ta. Goldia, aria, karramarrua, laukuak, bostekuak, hoiek danak izaten zian.

- Laukua ta bostekua dia, lau, lau hortz...

- Bai, lau hortz batek ta bestiak bost.

- Bost. Laukua ta bostekua izaten zian. Bai.

- Ta zazpikoik eta?

- Zazpikua 're bai.

- Izaten zan?

- Zazpikua izaten zan, bai, [...], ta karramarrua, ta goldia, aria bea txikitzekua, rrrrr, txikitzekua.

- Eta hori guzti hori zeñen lana izaten zan?

- E?

- Gizonen lana izaten zan, o emakumiena?

- Danena.

- Danena?

- Gizonek ez ziyen emakumei [...], baiño emakumek gizonei in behar! Askotan. Oan bestea omen dao, oain aitzen det bestea daola. Oain gizonezkuak ai dila emakume lanak iten. Ez dakit ze izango dan!

- Eta goldia ta...

- Bai. Beno, neu 're ez naiz jardun behiñ 'e golden 'e?! Hola, jiatzen. Goldia ez da hain gaixtua 're. Behintzat [...] baxtarreta aillau ta lixto, segi. Oain, ittulaia behar ona ta iriya.

- Bai. Ittul-lana ta?

- Ittul-lana ez da lantei earra.

- Ez?

- [...].

- Ta zeñena izaten zan, umien lana izaten zan?

- Bai, ume koskorrana ta bai, ume koskorrana ta. Ordun, aizu, hotza. Ta oñetakuk 'e [...].

- Bai. Eta negun, neguan ein behar.

- Bai, ba. Bai, ba. Abenduan.

- Abenduan.

- Ene! Zer zan bizimou hua! [...].

- Eta, bestela zu, laietan ta ibilitakua zea?

- Ez, laian ez nitzan jarduten.

- Goldian bai, baiña laian ez. Zean, laia dana atxurra in behar izaten da, ba, asko. [...]. Bai, ba. [...] Ta ein zazu haiei, dana kendu iozu, zaiña o ze kristua izaten da o. Ta erreka garbittu in behar [...]. Ene!

19. Emakumeen eta gizonezkoen arteko lan-banaketa

- **Erref:** AIA-003/022
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:39:20. **Bukatu:** 00:40:35

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Emakumezkoek sarri jarduten zuten kanpoko lanetan, baina gizonezkoak etxe barruan sekula ere ez.

20. Urdanetako euskara eta ingurukoa

- **Erref:** AIA-003/024
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:41:00. **Bukatu:** 00:42:20

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Urdanetako euskara Aiakoaren berdina da; Aizarnazabal, Aizarna, Altzola, Elkano eta Urteta ere antzekoak. Azpeitia ezberdinagoa, eta Zarautz eta Getaria ere ezberdinak.

Transkripzioa

- Euskera kontuetan ta... Urdanetako euskera zer da, Aiakuan antzekua?
- Bai.
- Zarauzkua...
- Ez, Aiakuan antzekua.
- Aiakua gehio?
- Bai.
- Zarauzkua baiño?
- Bai.
- Eta, zuk nabaritzen dezu Zarauztar bat hitz eiten hasi eta "A! Hau zarauztarra da!"
- Bai, bai, igertzen zaio, bai.
- Igartzen zaio.
- Azpeitiarra ta Azkoitiarra ta hoiei, oso samurra igertzen.
- Bai? Antzekuena zein da?
- E?
- Bertako euskerian, e, antzekuena?
- Antzekona, ba.... Hemen Urdaneta, Altzola, Urteta, Aizarnazabal antzekoena.
- Aizarnazabal 'e bai.
- Bai, bai.
- Antzekoa.
- Bai, Aizarna 're bai.
- Aizarna 'e bai.
- Bai.
- Eta Aia? Aia 'e bai.
- Aia 're bai, bai.
- Ta Zarautz ez.
- Ez. Oain, Azpeititik etorri ta, ta oan mezklaute pixkat Azpeitiar hizketakin hemengua, baiño behalaxe antzematen zaie.
- Azpeitiarra?
- Bai, bai.
- Eta Elkano ta Getari...
- Bai, hoi 're hemenguak. Elkano ta hoiek.

- Bai?
- Getai pixkat ez, arrantzanko pixkat zeaxio, ta aparte.
- Bai, ez? Kostako...
- Ba, hoi da, kostako...
- Eta, Zarautz eta Getari antzera?
- Bai, antzea, antzera.

21. Ebakiak eta gaixotasunak arintzeko erremedioak

- **Erref:** AIA-003/026
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 01:00:00. **Bukatu:** 01:02:30

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

<p>Ebakia eginez gero, amauma-sarea (armiarma-sarea) jartzen zuten gainean. Bariza lehertuz gero, babarruna jartzen zuten. Etxeko erremedioak ziren. Karraskila, asun-ura odola mehetzeko. Neberako baserritarra zen auzoko sasimedikua. Katarroantzako berbena erabiltzen zen</p>

Transkripzioa

- Gaixotu ezkerro ze izaten zan, e... Meikoik eta bazan hamen inguruan?
- Meikuk izaten zan baiño hola, ebakiya indakuan ta presa nola izaten zan, nik iten niyon [amuamu]-saria ekarri, lori-lori. Meikua ekarri gendun eta esan zian "Hau nundik, ze, nola ekarri dezu hau?", ta, "Guri hoi esaten ziguen, ta!", [...] zakan goikua zikin-zikiña. Ta, "Bai, bai. Baiño klase hau izaten da, ba, hola leiho ixkiñetan ta fin-fiña?", "Bai", "[...] penizilina nahasten diyoe, oso ona da", esan zian. "Oso fiña dao", baiño hala 're geauta zakan odola, e!. Esan zian leiho ixkiñetan ta zian fiñ hoiak penizilina nahasten zixkoela, ta oso ona zala.
- Eta zuk, e, hori nun ikasi zenun?
- Baten batek zekin.
- Amakin o aitakin, o?
- Baten batek [...]. Aittik ez nun ezautu, aitta jaio baiño lehenuo hil zan. Baten batek [...] aittonak, amonak, eo. [Amuamu]-saria oso ona zala. Ta barizak lehertzen dienen, nik kriston barizak euki izan dittut [...]. Eta baarruna zeatu, baarrun erdiya, alian erdiya kendu ta jarri. Ta sendau arte ez da hua libratzen, ta ez da halakoik 'e, barizak lehertutakon. Jarri hua, ta lotu, ta ez da libratzen, peau itten da, ta, azala [...] zaionen, libre.
- Horrelako kontu asko izango zian lehen, ez?
- [...]. Besteik ez zeon, ta!
- Etxian ikasitako...
- Etxian bai, etxian bai. [...], karraskillan ura ta izaten zian. Asun ura ta, odola mehatzeko, oan ez dakit zenbat klase eongo dan. Nik Sintron hartzen det oain, baiño ordun asun ura.
- Odola mehe...
- Odola mehetzeko, odola mehetzeko bai. Onena asun ura.
- Ta tentsiyuantzako 're bai, asun ura oso ona.
- Eta hamen inguruan 'e bazan horrelako kontuetan eta...
- Bai, zea, sasiadona eoten zan horkua...
- Bai? Bai? Zein zan?
- Neberako [Mikela], Neberakua. Oain etxia destrozau zan, baiño

Neberakua, bai.

- Eta bera zan holako sasimedikua?

- Bai. [...], bai. Karraskilla zea izaten da, egurra. Ta egurra oso ona katarruantzako, oso ona. Uretan egosi...

- Egurra? Egurra bera egosi?

- Bai, egurra. Pixkat landu, egosi ta haen ur oso ona. Asuna 're bai.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-18

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com